

VALORIFICAREA ARHITECTURII TRADIȚIONALE ÎN CASELE VIITORULUI

În zilele de 28—30 octombrie 1987 a avut loc la Sibiu: *Simpozionul privind cercetarea, conservarea și valorificarea prin tipizare a monumentelor de arhitectură și tehnică populară* cu participarea unor arhitecți și ingineri constructori din unitățile de proiectare și execuție, centrale și județene, cadre didactice universitare, sociologi de la laboratoarele și centrele de cercetare ale Academiei, muzeografi din muzeele de istorie și etnografie din țară.

Începută în anul 1985, ampla acțiune de investigare a arhitecturii tradiționale din cele mai importante zone etnografice ale țării, în vederea valorificării acesteia prin proiectarea tipizată în locuințele contemporane, a fost inițiată de Institutul central de cercetare, proiectare și directivare în construcții (ICCPDC) din București, proiectant general fiind Institutul de proiectare Prahova.

La reușita acestei acțiuni, sprijinită și îndrumată de către Consiliul Culturii și Educației Socialiste, și-au adus contribuția peste 30 de unități de proiectare județene, Institutul de arhitectură „Ion Mincu”, Institutul de arte plastice „Nicolae Grigorescu”, Muzeul satului și de artă populară, Institutul de proiectare pentru construcții tipizate, Laboratorul de sociologie București, Muzeul tehnicii populare din Sibiu, Muzeul de etnografie din Slobozia etc.

Cu patru ani în urmă s-au început, cu județul Prahova, cartarea și evidența monumentelor de arhitectură populară din acest județ, introducându-se în proiectarea curentă elementele valoroase, specifice ale acestei zone; exemplul a fost urmat apoi și de alte județe întocmindu-se, până în prezent, relevee planimetrice și fotografice pentru aproape 2000 obiective: locuințe sătești și orașenești, prăvălii, hanuri, monumente de tehnică populară etc. Astfel s-a intrat în posesia unei vaste informații culese de pe teren care, odată sistematizată și interpretată, va contribui la elaborarea proiectelor noilor locuințe sătești, ce se vor construi potrivit exigențelor cerute de îmbunătățirea habitatului, în vederea ridicării nivelului de civilizație pentru toți locuitorii țării.

Întîlnirile anterioare au avut un caracter de colocvii profesionale ale arhitecților, în timp ce simpozionul de la Sibiu a prilejuit — ca urmare a importanței problematicei puse în discuție, anume aceea a arhitecturii viitoarelor locuințe și așezări ca și a creației tehnice populare, ce se cere integrată economiei moderne — un larg schimb de opinii prețioase, contribuții interdisciplinare, ale specialiștilor din domenii conexe, în scopul remodelării și revigorării concepțiilor privind arhitectura contemporană în care să se facă puternic simțite valorile tradiționale ce trebuie transmise viitorului, atît prin preluarea unor elemente specifice cît și prin circulația modelelor.

Ridicarea localităților țării la un nivel superior de civilizație presupune importante măsuri de organizare a teritoriului în consens cu dezvoltarea economico-socială a României, cu desfășurarea procesului complex și de durată al construcției socialiste. În această acțiune de o deosebită complexitate care este sistematizarea urbană și rurală, arhitecții sînt chemați în primele rînduri să conceapă, să elaboreze și să realizeze studiile, proiectele și schițele de sistematizare, să orienteze acest proces și să

vegheze la buna lui desfășurare și amenajare a localităților, ne neglijînd tradiția și încurajînd inovația. Alăturarea colaborării, în această operă de anvergură, a specialiștilor altor domenii deschide perspective noi cercetării și conduce la asigurarea unor obiective arhitecturale reale în consonanță, pe de o parte, cu tradiția — văzută ca o preluare creatoare a unor valori vechi — și valențele arhitecturii moderne, iar, pe de altă parte, cu viziunea integratoare a exploatării complete și complexe a teritoriului constructibil, în raport de resursele existente pe plan local, de structura forței de muncă etc. Aceste obiective și sarcini au fost dezbătute cu responsabilitate și exigență de participanții la simpozionul național de la Sibiu, relevîndu-se contextul general al preocupărilor actuale privind tipologia locuințelor sătești care se vor construi în cadrul programelor de sistematizare rurală și a localităților de pînă la 10—15000 locuitori, chiar noile tehnologii în domeniul construcțiilor social-culturale, reevaluarea concepțiilor despre arhitectura contemporană, susținîndu-se ideile respective cu exemple din valorile tradiționale (din Mărginimea Sibiului, Țara Oltului, Valea Hîrtibacului, din Gorj și Maramureș) care pot fi integrate în toate așezămintele contemporane.

Cum multe obiective valoroase nu au fost încă inventariate și deci arhitectura, la scara națională, insuficient cunoscută, se simțea nevoia unei mai mari cuprinderi a acestora, mai ales în contextul profundelor schimbări ce au loc azi în viața satelor intrate în amplul proces al sistematizării, prezenta întîlnire a specialiștilor din diferite domenii constituind o etapă intermediară în finalizarea studiilor și apoi a proiectelor privind valorificarea arhitecturii populare în construcțiile tipizate (arh. Cristian MOISESCU).

O serie de intervenții susținute de exemple reușite, dar punctate și cu aspecte critice ale unor creații care nu întodeauna se încadrează în noțiunea de specific românesc, în special în ansamblurile orașenești, au relevat necesitatea: trecerii la o calitate superioară în construcțiile arhitecturale, a remodelării arhitecturii românești, arhitecții avînd responsabilitatea reluării gramaticii acesteia în arhitectura modernă (Cezar NICULIU); studierii teritoriului cu întreaga arie de probleme ce decurg, ca o condiție sine qua non, din marile sarcini ale construirii locuințelor viitoare care să confere un grad sporit de confort și expresie arhitecturii orașelor și satelor (I. POPA); studierii amplasării locuințelor și a altor clădiri, bineînțeles fără neglijarea raportării la cadrul natural, a evoluției planimetrice, a genezei și evoluției formelor, a spațiului arhitectural cu sesizarea monumentalului (Călin HOINĂRESCU).

Specialiștii diferitelor domenii au ajuns la concluzia unirii rezultatelor preocupărilor lor în vederea elaborării unor studii exhaustive cuprinzînd toate sursele de informare (artefacte) în ceea ce privește nu numai cele furnizate de arta construcțiilor ci și cele care țin de tehnica populară și tehnologiile avansate, moderne, cele care se referă la tradițiile specifice de viață și de muncă, ce se cer revalorificate în satul modern; ca și folosirea deplină a experienței culturale, ilustrată și de obiectivele Muzeului tehnicii populare din Sibiu — o ipostază a civilizației universale, cu elemente de reciclare a valorilor în raportul oraș—sat și invers (Cornel BUCUR).

Pe aceeași idee a cumulării de informații în sprijinul unei documentații care să servească elaborării proiectelor de sistematizare a teritoriului și localităților țării noastre se înscrie și studiul istorico-geografic, care poate explica geneza tipurilor de așezări diversificate, ca urmare a realităților social-politice existente în anumite perioade (Ion BUCUR); sau arheologie, privit dintr-o perspectivă istorică independentă a așezărilor, constituind sursa peremptorie a determinării, prin metodologia modernă a investigațiilor, a modelelor — surse arhaice ce-au stat la baza arhitecturii tradiționale (Dan LICHARDOPOL), în acest sens un exemplu l-ar constitui locuința tradițională pe două niveluri, preluată, se pare, din locuința epocii a doua a fierului, cu urmărirea sistemului constructiv pînă în secolul al XVIII-lea (Nina NEAGU).

Tradiție — fond construit — patrimoniu sînt noțiuni ale aceluiași proces desemnînd continuitatea în domeniul construcțiilor, sau care explică idei ale transferului tradiției în contemporaneitate limitată exclusiv la contribuția arhitecturii populare, la nașterea și dezvoltarea arhitecturii culte și breșa făcută de arhitectura populară în arhitectura cultă, impunîndu-și unele elemente de vocabular structural (Gh. CURINSCHI—VORONA).

Lucrările Simpozionului sibiens-au încheiat cu o comunicare ce a trezit interesul auditoriului, deși avizat, chiar dacă nu în detaliile și explicitările necesitate de complexitatea și diversitatea subiectului; ilustrînd, de fapt, ceea ce s-a întîmplat în istoria arhitecturii, de la modern la postmodern, comunicarea, bine susținută și de diapozitivele de bună calitate, a reliefat momentul de trecere de la arhitectura tradițională la prima arhitectură de ordin sintetic, anume aceea a demonstrației utilizării masive în edificii a metalului, a sticlei și betonului, diversificînd mereu, pînă azi, structurile arhitecturale atît de sugestiv exprimate în rezolvările din cultura universală (Sorin VASILESCU).

Pe linia continuării ideilor de la Sibiu, în luna martie a.c., a avut loc la București o altă ședință de lucru a Comisiei ICCPDC pentru problemele clădirilor de locuit și social-culturale care a dezbătut tematica într-o ședință plenară a Uniunii Arhitecților, urmărindu-se continuarea și finalizarea parțială a documentațiilor elaborate de unitățile de proiectare care au efectuat studii de teren în anii anteriori.

Au apărut noi teme, trei la număr, în afara celei a locuirii rurale și anume:

— Investigarea meșteșugurilor tradiționale și a tehnologiilor populare, în vederea stabilizării populației rurale;

— Elaborarea unor proiecte de clădiri de locuit destinate terenurilor în pantă;

— Analiza critică a realizării principalelor ansambluri rezidențiale și a dotărilor social-culturale pentru statuarea unui proces de critică valorică în arhitectură.

În final, documentațiile vor fundamenta proiectele ce se vor constitui în mijloacele prin care se edifică noile așezări, ca tipologie de locuințe și de gospodărie.

ELISABETA ANCUȚA-RUȘINARU